

BONA PAU

Nº. 347 - Any XXX

MONTUÏRI

Gener 1982

FA TRENTA ANYS

Mentre corria cap a la seva fi l'any 1951 i era Rector de Montuïri Mn. Bernat Martorell i encapçalats per ell, un grup de joves —alguns d'ells ara ja padrins— teníem la il·lusió d'editar una petita publicació montuïrera que a més de donar compte dels fets relacionats amb la Parròquia i els feligresos, també poguéssim expressar les pròpies idees, preocupacions, inquietuds, realitats i projectes que omplien els nostres cervells juvenils, ja que aleshores ens sentíem avantguardistes d'uns ideals que semblava eren decisius per a poder viure cristianament, dins un món on hi mancava la vertadera pau i alegria.

A l'entretant, aquesta il·lusió es feia realitat; i sense altra ajuda, D. Bernat, el 27 de gener de 1952, llançava des de l'església i donava als assistents a les misses d'aquell diumenge, l'exemplar primer de BONA PAU: una petita octaveta impresa a cada cara, tal com es pot veure a la primera de les petites reproduccions que ara oferim a les pàgines centrals.

El 17 de febrer següent i el 9 de març posterior aparegueren els números 2 i 3 respectivament, editats tots tres a l'impremta de Porreres. I es va aturar la publicació.

Al començament del curs següent en tornàrem a parlar, però aquella primerenca idea no es plasmava perquè hi mancava el responsable. I passaven els mesos i veient que el curs avançava cap a la seva fi i la cosa no anava endavant, el qui ara firma s'offerí a responsabilitzar-se fins a l'acabament d'aquell any, per a cedir després les «riendes» a un altre.

Amb aquesta idea, amb la cooperació d'altres joves i amb la concreta col·laboració de Pere Capellà, de Bartomeu Verger, de Miquel Martorell, de Gabriel Rossinyol, i del mateix D. Bernat, redactàrem tot el contingut del número 4, el qual, a quatre pàgines i del tamany de quartilla, va sortir el juny del 53. I des de llavors i sense mancar cap mes, fins avui, gener de 1982, ha anat publicant-se i és ja una de les «institucions» de les que pot gloriar-se'n Montuïri i de la que se n'ha parlat a tota Mallorca.

Cal dir, repetir —tothom ho sap— que BONA PAU ha sortit sempre, tots els mesos, sia quin sia el rector de la Parròquia. Això ha fet que aquells sis mesos s'hagin convertit en quasi trenta anys, un temps excessiu per a un càrrec exercit desinteressadament, tasca de la que ja fa temps considerar se n'hauria de responsabilitzar una altra persona. I més ara que ja comptam amb fills d'aquells primers col·laboradors que amb el mateix entusiasme que els seus pares, van fent BONA PAU. Joves i madurs que sens dubte continuen i continuaran oferint il·lusionats aquestes pàgines, ja engrandides i millorades, com es mereix Montuïri.

I per molts d'anys!

ONOFRE ARBONA I MIRALLES

Quan es compleixen trenta anys del naixement de BONA PAU volem retre homenatge als qui hi participaren i particularment a D. Bernat Martorell, el seu fundador. I també recordar els principals esdeveniments pròspers i adversos que d'una o altre manera han incidit damunt Montuïri al llarg d'aquests anys i amb més o menys encert ho han reflectat aquestes pàgines.

UNA RADIOGRAFIA... PERÒ DE LLETRAFERIT

L'amic i col·lega bonapauenc Onofre Arbona em suggereix la idea de fer una "radiografia" de la nostra fulla parroquial. I no puc dir que no, a pesar de les moltes feines pendents que se m'han anat acaramullant aquests darrers mesos. I és que per mi "Bona Pau" té una especial significació pel fet de representar cada mes un petit reflex de la vida local i una possibilitat de conèixer, històricament, l'evolució de la "parroquia" en sentit ampli, no solament des del punt de vista religiós, d'aquests darrers trenta anys. I, a més, per què no dir-ho, pel fet d'haver-hi publicat el meu primer article, el febrer del 1969, sobre els malnoms de Montuiri, si bé, he de dir, que "en versió retallada" i amb canvi de llengua.

Avui he anat fullejant els diversos fulls de "Bona Pau" des del primer, del 27 de Gener de 1952, fins al darrer, i crec que qualsevol lector mínimament perspicaç hi podrà detectar almenys dues etapes principals: la d'abans del Concili Vaticà II (1952-1962/65) i la de després d'aquest gran esdeveniment socio-religiós fins a l'hora d'ara.

PRIMERA EPOCA

Durant la primera època els mateixos títols de part dels articles ens diuen de manera ben eloqüent quin és el contingut la tònica, l'estratègia, que els conforma: *Cristo ha triunfado en el corazón de un nuevo sacerdote, Desbordante entusiasmo reina en los cursillos, Montuiri vibró por Cristo, Resurrección, Siempre el Santo Rosario, Apoteósico final del año mariano, Hallaron al Señor, Otra vez cursillos, Pasó haciendo el bien, A rezar el rosario a María, Oraciones por la paz cerca de la frontera roja, Más valiera ser mudo, Campaña contra la blasfemia ¿Progresamos o retrocedemos?, Dos son las enfermedades más temibles de la lengua: el cáncer y la blasfemia, La campaña contra la blasfemia fue un éxito, El secreto de Fátima, El Papa no morirá, El Papa Pío XII ha muerto, Ojo al twist, etc.*

Són anys de nacionalcatolicisme triomfant, i, per això, són abundants les referències a actes, commemoracions, etc. de caire religiós. La religió ho omple tot, o tracta d'omplir-ho tot: dia diocesà de l'aspirant d'Acció Catòlica, visita de la Mare de Déu de Fátima, missions, exercicis espirituals, "cursillos" de cristiandat, amb els corresponents "rollos" i "ultreies", campanya del Sant Rosari i contra la blasfèmia, Congrés Eucarístic Diocesà,

celebració del mes de Maria... aquella cançó:

*Venid i vamos todos
con flores a porfía,
con flores a María,
que Madre nuestra es.*

L'aroma de rosa fresca, de banc de cases monges, de plegueta acabada d'estrenar, de tinta blava Pelikan, amb el plomí débil i la lletra vacil·lant, les taques, el "xupó" i l'inconfusible olor de goma d'esborrar. Sor Maria, Sor Joana, Sor Isabel, sers totpoderosos... als nostres ulls. I l'escola parroquial, "sa Sala Mariana", amb en Pieres i don Jeroni, aquella cella retorçada, immensament poblada, genial i repressiva... d'en Pieres. I don Manolo, de nas incommensurable, "prietas las filas y firme el ademán", amb aquelles desfilades cap a la Plaça des Toros:

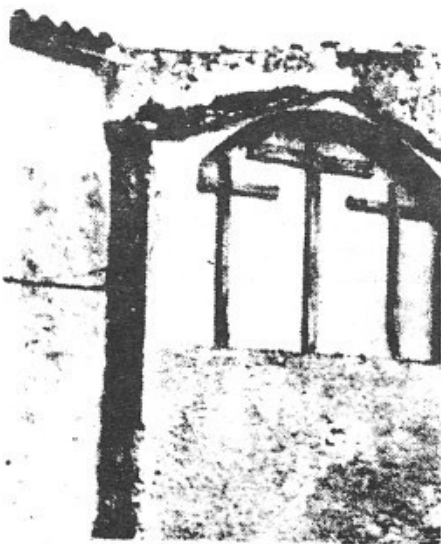
*De Isabel y Fernando
el espíritu impera
moriremos besando
la sagrada bandera.*

I la llet "en polvo" americana, i el formatge -que quasi no vérem- i la por, aquella immensa por, d'arribar tard, de no saber la lliçó. I és que n'era de dur, aquell barreró de cadira de bova, o aquella branca de fasser...

I don Bernat i la seva moto, i les seves rifes i la seva cinta magnetofònica i la seva obra a l'església i a la carretera des Puig, amb don Guillem Pasqual, el metge de Meià, amb mon pare... I la Plaça des Toros, amb la Santa Missió, i els balls i el cine i les comèdies i les vetillades de gloses i els toros, naturalment.

I els carrers, aquells carrers sense asfaltar, pedrada va i pedrada ve, pana aquí i pana allà. I els balls de les festes, acabats indefectiblement amb neules, llosques, serves, cireres i altres castes de fruita mala d'emprendre. I els partits de futbol, amb els murers i porrerencs, com a espècimen humà especialment preferit per a ser devorat amb gola en el restaurant de Es Revolt. I les carreres ciclistes, amb el poble dividit entre partidaris d'en Miquel des Pont i des SAio, o des Saio i d'en Miquel des Pont... o com vulgueu, que llavors vénen els problemes... I les *Coplas sin malicia* i les comèdies de Mingo Revulgo, d'en Pere Capellà, o d'en Pedro "Batle", en termes de l'època, un autor a qui més d'un ingenu o despistat no encertà a saber llegir entre línies. I les lectures d'en Tihamer Tóth: *El joven de carácter,*

etc. amb l'exemple d'aquells dos joves, fins aleshores castis i purs, que un dia fàctic temptats per l'esperit diabolical respiraren els aires pestilents d'un determinat carrer i ja quedaren sifilítics de per vida... que tant ens va fer penar i sofrir. I les primeres emissions de TVE, l'any 1959, insegures, d'un avorriment mortal, però aleshores tan noves, tan modernes, tan progressistes... I la inauguració de cas Vicari i els arcs de triomf, amb senyors tot endiumenjats, arribats amb "haiga", de Ciutat, i el bisbe i els capellans amb les seves millors gales. I les grans concentracions de joves "aspirants", amb senyores i senyors endomassats a la presidència, i els joves amb ventalla, amb un sol de mort, escoltant l'oratória inflada, en la llengua bona, solemne, dels vencedors. I les converses amb don Pep Sans i donya Teresa, mestres d'unes Escoles, per a més d'un, amb el pecat original d'haver estat construïdes per l'ajuntament republicà... i mil coses més.

SEGONA EPOCA

Durant la segona època l'entusiasme desbordant del nacionalcatolicisme va minvant. El títol dels articles té un altre to més contingut. Corren altres temps. Són els feliços seixanta. És el turisme, amb tot el que això representa, de canvi de costums, de formes de vida, de manera de veure el món. I comencen a sortir les primeres onades de capellans "postvaticans" i de joves universitaris, i a Espanya, i a Mallorca, i a Montuiri, moltes d'aquelles coses que pareixien eternes, indiscutibles, en realitat és visible que tenen els peus de fang.

(Segueix a la pàg 14)

ENTREVISTA AMB ELS PRIMERS COL·LABORADORS

Fa 30 anys que Bartomeu Verger, Pere Capellà, Biel Rosiñol i Miquel Martorell
escrivien amb il·lusió

En el nostre 30è aniversari, hem parlat amb les dones de Bartomeu Verger «Segretari» i d'En Pere Capellà, amb En Biel Rosiñol «d'Es Dau» i amb En Miquel Martorell «Terric», els primers col·laboradors i redactors que juntament amb D. Bernat Martorell i Onofre Arbona, contribuïren al naixement i vida de la fulla.

—Apartat en el que vares col·laborar.

MAGDALENA FERRER.— El meu home (Es Segretari) era un apassionat dels papers antics; sempre els guardava i cercava en ells fets passats, ja que era la seva vertadera afició; per això escrivia sobre s'història.

MARIA MORA.— Ell (En Pere) feia glosats lligats amb el poble i amb els esdeveniments locals.

BIEL ROSIÑOL.— Per a una contestació ajustada, em seria precís repassar i rellegir aquells primers números de «Bona Pau».

MIQUEL MARTORELL.— En realitat, la meua col·laboració literària fou molt modesta. Es limitava a omplir els petits espais que quedaven buits amb anècdotes o passatges de lectures que espigolava a llibres o revistes que llegia.

—Quins motius t'induien a col·laborar?

M. FERRER.— Tenia molta il·lusió per a donar a conèixer als montuïrers la història del seu poble.

M. MORA.— Sa simpatia i estimació que sentia cap an es poble, i per a D. Bernat, que el va convidar, que era un gran amic seu.

B. ROSIÑOL.— Sa necessitat de plasmar un anhel cultural, encara que imprecís i abstracte, l'eclosió del qual es feia irreversible.

M. MARTORELL.— Érem joves, carregats d'entusiasme i il·lusió per lo que fos literatura o qualque altra cosa que nos elevàs per damunt es quefer de cada dia, que per cert era molt dur i monòton.

—Com influïa o quina importància tenia la fulla en el poble, en el temps en què hi col·laboràveu?

M. FERRER.— Quasi totduna sa gent va veure que era una cosa seriosa, encara que n'hi va haver bastants, tant a pobles com a Ciutat, aficionats a ses coses històriques, que s'interessaren per a «Bona Pau».

M. MORA.— No puc contestar, amb precisió perquè va coincidir amb el canvi de casa, a Ciutat. Sa gent va rebre molt bé sa publicació de sa fulla. Va

complir una funció molt bona. Tot lo que sigui informar al poble és beneficiós.

B. ROSIÑOL.— Sa seva virtut se centrava en l'espontaneïtat i la seva senzillesa de composició, impressió i extensió. La considerava més íntima, més nostra. Naturalment, eren altres temps i circumstàncies; les «avanzadillas» del progressisme espiritual encara no havien «immigrat», ni tampoc l'onada del consumisme ideològic no havia agitat el nostre entorn.

M. MARTORELL.— Aquesta pregunta seria convenient que la contestàsim entre tots es montuïrers.

Joan Vallès i Pere Capellà

—Podrieu fer un balanç de la fulla o del seu període? Significat de la fulla en la vida periodística i política d'aquesta trentena.

M. FERRER.— A ell no l'interessava gens la política ni tampoc tenia ambicions periodístiques. Lo que sí puc dir és que després del seu treball, la primera preocupació era cercar la col·laboració de «Bona Pau». Ho preparava molt bé, amb entusiasme i desinteressadament, ja que li agradaven totes aquelles coses antigues.

B. ROSIÑOL.— Crec que no tenia ambicions periodístiques ni polítiques, afortunadament. Sa seva aspiració se circumscribia a fomentar i intercanviar sa comunicació entre es veïnats des poble.

M. MARTORELL.— Jo crec que, dins Mallorca, era una de ses poques fulles, en aquell moment. Encara que senzilla, complia en bona part lo que es pretenia.

—Coneixeu la fulla d'ara? Què opines? T'agrada més?

M. FERRER.— No sols conec la d'ara, sinó tots els números, ja que continuu guardant-los tots. El meu home els tenia ben guardats i jo he continuat lo ma-

teix. Veig que ha tornat grossa i que hi participa més gent i parla més del poble. I això és bo.

M. MORA.— Fa una temporada que no la llegim. Tampoc no mos hem preocupat de què la mos facin arribar; i això no és despectiu, tot al contrari. Vivim a un ritme tan accelerat, que no hi ha temps de res.

B. ROSIÑOL.— Em satisfan ses col·laboracions que provenen des nostres joves. Amb el seu entusiasme i ses seves col·laboracions sa nostra fulla «Bona Pau» té garantitzada sa seva singladura i superació. Em desagrada sa manipulació «político-lingüística» que caracteritza l'actual «Bona Pau». Sa seva imposició classista no sols pateix una atrofia de futur i una descortesia cap an es nostros convesnes peninsulars, sinó també una insolidaritat cap an ets «altres montuïrers» que, encara que pensin i parlin en mallorquí, al mateix temps se senten totalment identificats amb la CULTURA CASTELLANA.

M. MARTORELL.— Sa «Bona Pau» d'ara és més viva. Respira dins ses teves mans. Més actual. Batega devora tu, i desitges es pròxim número com un amic, que només veiessis una vegada cada mes.

—Recordes alguna anècdota de la teva època a la fulla?

M. FERRER.— Mols de dies vetlava, cercava coses de s'arxiu; altres vegades ho traduïa, en feia còpies i després les posava en ordre. Altres vegades ens sorprenia quan havia trobat fets vertaderament curiosos, tant sobre el Puig com a l'entorn del poble de Montuïri. Però ell no volia mai que sortís el su nom.

M. MORA.— Li agradava tant Montuïri i col·laborar amb el poble, que, pocs dies abans de morir-se, va dir: «qualsevol dia vendré amb un camió, carregaré es mobles i tornarem a la vila».

M. MARTORELL.— Han passat mols d'anys. Record, però que, entre altres coses, es grup que començarem aquesta agradable tasca, escrivirem inclús an En Joan Bonet que publicava en es «Balears» sa columna «Buenos días», demanant-li informes i fent-li preguntes entorn a sa nostra futura fulla. Es qui llegiren, en aquelles dates, sa secció «Buenos días» veuran que molt amablement mos contestà. He de fer notar que D. Pep Sans (mestre nacional) també ajudà a sa sortida de sa fulla, a pesar que no col·laboràs literàriament.

Moltes gràcies, i mols d'anys a tots!

MIQUEL MARTORELL FULLANA

QUE PENSA LA GENT JOVE DE L'ACTUAL POBLE DE MONTUÏRI

Les persones majors moltes vegades es pensen que els joves no tenen una opinió formada de les coses que els enrevolten. Per demostrar que a vegades no és així, aquí tenim uns testimonis d'alguns joves que ens donen el seu parer sobre la situació actual de Montuïri.

Com podeu observar, les opinions són bastant distintes, lo que demostra la diversitat entre els mateixos joves.

Ens contesten Na Catalina (15 anys), N'Antoni (18 anys), N'Aina (17 anys), Na Maria i En Biel (19 anys).

- *Què opinau de l'educació i la cultura, en el Montuïri d'avui?*

CATALINA: "Haurien d'organitzar més coses de cultura (com excursions, i altres activitats...)"

TONI: "Hi ha molt poca cosa; haurien de ser els mateixos joves qui haurien d'organitzar coses que els interessassin".

AINA: "Hi ha un bon ambient cultural (Promogut per l' OCB...) però només hi participa un sector molt reduït."

MARIA: "Culturalment no fan res, en no ser que ho organitzi l' Obra Cultural o el Grup Jovent."

L'evolució de Montuïri en els anys setanta

- *Com veus l'evolució de Montuïri, en els anys 70, en els diversos aspectes cultural, social, econòmic, religiós...?*

Més que fer una anàlisi de l'evolució de Montuïri dels anys 70, que per altra part tothom coneix més o menys, solament voldria dir -i és una opinió totalment subjectiva- que la vitalitat, les ganes de lluita, les esperances que es respiraven a tots els nivells per allà, als anys 76, han quedat com a returades, a pesar dels guanys democràtics posteriors, guardades dins la fràgil caixeta de cada u, fins a arribar a un punt de resignació, consumisme i falta de perspectives aparent, aprofitades, però, per les forces de poder i les institucions tradicionals embarrades, per a mantenir el dirigisme ideològic, econòmic i cultural.

No es pot negar que s'han lograt millores, durant aquests anys, i que l'evolució ha estat positiva en tots els aspectes, però es pressent un inconformisme atrapat, com si ens sobràs la por per a treure les ganes de viure que bateguen dins cadascú de nosaltres.

Antònia Mateu Socies.

BIEL: "Les activitats culturals són quasi nul·les, i tant els joves que se'n preocupen com els majors són una minoria. Seria interessant que un grup de joves tenguessin activitats diferents (esports, revista, conferències...) per a amotlar-se així als seus distints gusts."

- *I de l'aspecte polític?*

CATALINA: "No me n'entenc".

TONI: "Els polítics m'han defraudat".

AINA: "Es un poble molt polític".

MARIA: "Respect molt totes les idees".

BIEL: "Crec que el panorama polític és bastant trist. Hi ha un fanatisme exagerat, i unes certes ànsies de revanxisme. Crec que, si s'entengués la política com a tasca per a millorar la vila, i no polítiques de sucursals, aniria molt millor, i en definitiva seria el poble de Montuïri el que hi sortiria guanyant".

- *I què trobes de la situació econòmica i laboral?*

CATALINA: "Trob que a Montuïri hi ha feina".

TONI: "Hi ha pocs llocs de feina. Els qui han estudiat o s'han especialitzat no tenen més remei que anar-se'n".

AINA: "Per a la gent jove, hi ha poca feina. Bàsicament està dedicat a l'agricultura. I ara, tancant-se fàbriques, hi ha manco llocs de treball".

MARIA: "No hi ha feina. Està molt malament. Lo poc que hi havia ho estan canviant".

BIEL: "Darrerament s'han tancat dues fàbriques (teixits i fusteria), deixant en mala situació els qui hi feien feina. A la indústria, hi ha poca feina i poques possibilitats de pujar escalons professionals. Els que tenen ambicions se'n van a altres llocs. La situació de foravila és penosa, perquè sempre s'ha fet abús del pagès: ha de fer molta feina per a guanyar poc, i això no agrada als joves d'avui, avesats a anar mans plenes".

- *Aspecte religiós.*

TONI: "Hi ha bona voluntat de par d'En Tomeu, però la gent és molt passiva".

AINA: "Fa un cert temps que ha canviat un poc. Ha agafat un camí positiu. Hi ha bastant de participació".

MARIA: "M'estim més no contestar".

BIEL: "L'estructura religiosa està en una fase de canvi, motivada per l'evolució de la societat; tal vegada sigui un poc fort per a la gent major, i de poca atracció per a la joventut, que només es preocupa per viure intensament la vida, però hi ha un petit grup de joves molt actius i conscients de lo que fan".

- *Com anam de divertiments a Montuïri?*

CATALINA: "Falten llocs de diversió pels joves (discoteca, més balls...). Es una manca per part de la gent major".

TONI: "No hi ha res de divertiment, però si esperam que els grans ens ho arreglin, serà per a aprofitar-se'n. El que caldria seria que els mateixos joves ens sabéssim organitzar, però això és difícil perquè som individualistes".

AINA: "No hi ha llocs pels joves. Estan separats".

MARIA: "Fatal. Si et vols divertir, has de sortir a fora".

- *Què és lo que més t'agrada de Montuïri, i lo que manco t'agrada del nostre poble?*

CATALINA: "De Montuïri, m'agrada tot. Hi ha molt de compayerisme entre els joves".

TONI: "Estim lo nostre. Les festes són molt populars. Lo que manco m'agrada és la xafarderia i la degradació que la droga fa dins un sector de joves".

AINA: "Em sent malament quan estic enfora. Però no sé dit perquè m'agrada. Lo que manco m'agrada és la rutina".

MARIA: "M'agrada per la tranquil·litat, i perquè hi ha gent que conec i estim. Però per fer qualsevol cosa, has de sortir (diversió, feina, estudi...)"

BIEL: "Lo que més m'agrada de la vila és el poble, la gent i els costums, però no m'agrada la xafarderia. En el fons, crec que no canviariem per a res el nostre poble, i quan més enfora estam és quan més ens donam compte i quan més l'enyoram".

TONINA CLOQUELL
i FRANCESCA BAUZA

ELS JOVES I «BONA PAU»

Algunes opinions representatives

Per a poder conèixer l'opinió dels joves de Montuïri sobre la nostra fulla, lo millor és demanar-los-ho directament.

En principi, pretenia reflectar totes les diferents maneres de pensar que hi ha entre el jovent. Però som conscient que han quedat buits, manquen opinions prou representatives, degut en part a la por que tenen molts a manifestar-se públicament.

Han contestat a la meua enquesta, En Joan Rigo Garau «Muix», En Toni Mayol Pou, Na Margalida Mayol i En Rafel Miralles Mas «Costa».

—Et pareix bé que la fulla estigui en català?

JOAN RIGO.— A mi personalment, m'agrada que estigui en català, però a la majoria de gent, llevat del jovent i qualque altra persona, la seva lectura suposa una dificultat.

TONI MAYOL.— M'hi agrada, perquè és la nostra llengua.

MARGALIDA MAYOL.—Estic d'acord completament que aquesta fulla estigui en català; ja que és la millor manera que tenim per expressar-nos. Respecte a las dificul-

tats de comprensió, crec que de cap manera són insalvables.

RAFEL MIRALLES.—M'agrada que estigui en català, perquè és la llengua que empram habitualment. Pens que no suposa una dificultat, perquè les persones interessades en la lectura s'esforcen també per a aprendre a llegir en la llengua que parlen al carrer.

—I referent al contingut de «Bona Pau», què hi tens que dir?

J. RIGO.— Hauria de parlar més de la política interna del poble; exposar el que es tracte en els Plens de l'Ajuntament, per exemple. Podria promocionar més els esports, a Montuïri. En quant a la impressió, s'haurien de millorar les fotografies, perquè surten defectuoses.

T. MAYOL.— Hi ha manca d'informació sobre les coses de Montuïri, del que passa al nostre poble. A vegades, hi ha massa esports, en proporció als altres apartats. Seria interessant que s'ampliàs el nombre de pàgines, i també procurar que les fotografies quedin millor.

M. MAYOL.— Crec que els temes religiosos, degut a una necessària abstracció, la gent no els veu tan interessants com altres temes del carrer. Està molt bé que els esports tinguin una secció pròpia, perquè molts d'elements del poble en practiquen.

R. MIRALLES.— La temàtica religiosa domina per damunt altres temes. Darrerament, està molt més oberta, i es veu l'esforç per a incorporar-hi una temàtica més variada. Crec que és important continuar amb la secció esportiva i cultural, però hi not a faltar temes de fons, i temes de creació cultural, que pot aportar la joventut.

—Quin és l'enfocament que descobriexes en els temes, notícies, etc. de la nostra fulla?

J. RIGO.— La part de la fulla que es refereix a temes religiosos, a més de ser la que té més espai, està enfocada amb molta abstracció, té massa «rollo». La majoria de la gent no entén el que es vol dir.

T. MAYOL.— En general, té un enfocament progressista, està bé. Els temes religiosos estan redactats de manera molt comprensible, i no són conservadors.

M. MAYOL.—Intenta reflectar els fets que de qualque manera puguin tenir més transcendència dins el poble.

R. MIRALLES.— Crec que hi manca agilitat a l'hora de fer cròniques locals. El que vull dir és que a vegades surten les notícies després de molt de temps d'haver succeït. Segur que aquest inconvenient es deu a que la fulla és mensual. Pens, no obstant, que és un element de constància històrica, dins la vila, i que són importants els esforços per a millorar-la.

—L'equip de redacció, és obert o tancat? La gent hi participa?

J. RIGO.— M'agrada perquè està oberta a tothom que hi vulgui dir la seva, però la gent del poble no hi participa gaire.

T. MAYOL.— Malgrat la revista estigui oberta a tothom, hi ha manca de participació popular (articles...). És bo que hi hagi gent de totes les edats.

M. MAYOL.— Pot ser que sia lo més còmode pensar que el grup de redacció és tancat, ja que així ens llevam responsabilitats de damunt. Crec que hi ha una determinada gent que respon; ara bé, hi ha moltes persones que podrien aportar idees noves i no ho fan.

R. MIRALLES.— Crec que en aquests moments no hi ha que demanar si la gent participa o no. Estam en un moment de crisi i l'apatia afecta a tots els sectors; religiosos, informatius, polítics i joventut.

Na Tonina Tous guarda tots els números de «Bona Pau»

Sabiem que Na Tonina Tous Amengual és una de les poques persones que guarda totes les revistes de «Bona Pau», des del número 1 fins ara.

Ens consta que tenia tots els fulls guardats dins una carpeta feta per ella mateixa, inclús amb el mateix tipus de lletra, a la tapa.

Així ens explica com les guardava:

—Les posava dins una caps. Llavors em vaig donar compte que estaven enumerades. Vaig aconseguir ses poques que em faltaven i si qualque vegada no la'm duien, la demanava. Vaig enquadrar dos llibres junts, l'any 1969. Abarquen es 200 primers números. Ara ja tenc tres toms de cent fulles cada un.

—Sabeu que teniu una joia?

—N'hi ha que m'ho diuen per lo antiga que és. Jo, ara lo que em molesta és haver-lo escrit en mallorquí. Em costa molt llegir-lo. L'he de repassar un parell de vegades. N'hi ha que s'esborren per això. Jo no m'esborrat, per a poder continuar.

—Heu notat un progrés dins la nostra publicació?

—A s'edat meua ja no és edat d'estudiar llengües. M'anava millor abans. Trob que abans, ses fotos eren millors que ses d'ara:

es coneixien ses fesomies. M'agradaria que no posassin ses planes centrals juntes, perquè enquadrades no es poden llegir. Ara en tenc 34 de petites que no sé com ho he de fer per enquadrar-les, perquè es números d'ara són més grossos.

—Quines coses vos agraden més?

—Ses que han passades. Sebre quan una persona ha nascut... A vegades cerc coses familiars o de veïnats, que m'interessen, i les llegesc moltes vegades.

Té els llibres molt avinents, en el moble del televisor. Ens mostra recordatoris de familiars o coneguts, aficats dins la plana en què «Bona Pau» donava la notícia (per exemple, el de son pare, que morí l'any 1964), de Comunió (del seu nebot Toni), naixements... un recordatori de D. Jaume Cabrer, de quan va entrar com a rector, un altre de D. Toni «de Pina». Ens explica que les primeres publicacions es donaven, dins la missa, passejant la bacina; després, a la sortida de missa; que nines les repartien a un carrer i a l'altre, i que darrerament, s'han hagut de suscriure, si la volien. Em despedeix amb aquest oferiment:

—Si qualque persona les vol llegir, pot venir a veure-les.

BIEL GOMILA

JAUME «CIGALA»

ANÈCDOTES

Els títols de les gloses que En Pere Capellà compongué per a BONA PAU des del Juny fins a l'Octubre de 1953 aparegueren en mallorquí, però a partir de novembre les hi posà en castellà. I això, per què, Pere? li preguntàrem.

—Perquè així és l'única manera amb què la censura me les deixa publicar.

—oOo—

Diferents vegades de la desena del 1960 es produïren enfrontaments verbals i escrits entre el Batle i el Rector. Aquell sostenia que aquest s'aprofitava de BONA PAU per escampar algunes coses que volia dir en contra del cap de l'Ajuntament.

Es va saber que el Batle ja havia preparat una denúncia per difamació, però... no va passà envant.

—oOo—

La censura de premsa —tan atenta a no deixar passar res que no estàs d'acord amb les línies de l'antic règim— davant el contingut d'un article que BONA PAU publicava el mes de maig de 1964, dubtà en «seqüestrar-la». Féu aturar la difusió d'aquell número, però hores després va permetre que es repartís.

Del fet val més no parlar-ne.

—oOo—

En certa ocasió (gener 1968) una dona de Montuiri feu a sobre a aquesta redacció el seu «enfado» perquè en lloc de posar el seu mal nom damunt BONA PAU sortí amb el del seu ofici, pel qual era més coneguda.

Però la seva indignació sols li durà algunes setmanes.

—oOo—

Fa poc més de deu anys, una persona que tenia enquadernats tots els números de BONA PAU, va cedir la col·lecció a la Biblioteca March i com que no demanà res en concret per tal donació, li feren un obsequi, valorat amb un parell de mils de duros.

Així, l'alegria de l'oferent possiblement fou més grossa que la del rebedor.

—oOo—

Era tan profunda la impressió que li produïen les queixes públiques i privades que el Rector rebia sobre BONA PAU, en concret de certes persones que es sentien molestes pel què es publicava (corria l'any 1978), que ja havia decidit que es deixàs d'editar o cedir la publicació a qui ho volgués.

Se'l va convèncer de què no prengués ni una ni altra determinació. I així ho féu.

HISTÒRIA DE «BONA PAU»

Una publicació per a un poble

Mentre estàvem preparant aquest número anàvem ullant els exemplars editats al llarg dels trenta anys i també observàvem com BONA PAU en els primers números —qualsevol ho pot comprovar— centrava la major part del seu contingut a informar i a parlar preferentment de la vida de l'Església. Eren uns temps en què l'activitat eclesial tenia una forta incidència en la vida de Montuiri i pot dir-se que durant bastants anys aquestes pàgines estaven al servei de la parròquia i defensant, sobretot, els seus interessos.

Poc a poc BONA PAU, sense fugir de les arrels evangèliques que han d'orientar tota la vida del cristià, ha anat canviant i dedicant molt més espai a ocupar-se de la vida del nostre poble, de les necessitats dels montuirers inserint-se cada vegada més dins el món i el temps que correm.

Però al llarg d'aquests darrers trenta anys, molts de números o bé han tengut una incidència pel nostre poble o bé han romàs reflexats a les seves pàgines els fets que d'una o altra manera han repercutit en ell.

De totes maneres vegem-ne els més significatius exemplars del que podria ser la història de BONA PAU:

1952

El 27 de Gener de 1952, encara que petita, editada de la grandària d'octaveta, nasqué BONA PAU, tal vegada massa primerenca. Fou una sortida sense cap pretensió, petita, tímida. Podria dir-se que hagueren de tornar-la dins la covadora. Una mostra d'aquest primer exemplar la tenim a la primera de les reproduccions en miniatura.

1953.

Després del número 3, de Març del mateix any 52, s'aturà per espai de 14 mesos, i el número 4, de Juny del 53, sorgí quatre vegades més grossa. Ja hi havia col·laboradors i difícilment hagués pogut esser obra d'una sola persona. Un equip, encara que petit, elaborà aquest i el següents números. N'és la segona mostra que oferim.

1958

L'edat de BONA PAU era de sis anys d'existència quan ja se li va fer una capçalera pròpia, com la distingim en tercer lloc. Cal dir que no agradava gaire i sols la va conservar un any, el 1958.

1961

Des del Gener de 1959 fins a setembre de 1969 circulà amb la capçalera que veim a la quarta reproducció. Foren deu anys de continu estic i poca col·laboració. Aquest

exemplar correspon al número cent, de Juny de 1961, el primer que tengué vuit pàgines, si bé cal dir que fou ben acceptat.

1967

Quan BONA PAU complia quinze anys del seu naixement no se'n féu cap menció especial, fou un exemplar com els altres i quasi ningú no se'n adonà, però restà constància del fet amb la primera reproducció de la segona fila.

1969

L'aparició del número 200 fou el més d'octubre de 1969 i n'aprofitàrem l'avenençesa per canviar de capçalera, la qual encara conservam. Corrien desset anys d'existència i bé es requeria l'esforç de celebrar aquest esdeveniment.

1977

La commemoració de les noces d'argent fou tal vegada la circumstància més memorable i de la que més se'n parlà de tota la història de BONA PAU. L'edició constà de dotze pàgines i se'n féu un acte públic. Rebérem moltes felicitacions d'aquell esdeveniment i els diaris de Ciutat en parlaren. Era el gener de 1977, ara fa cinc anys.

1981

Fa un any que començarem la tercera època. Aquest número té una relevància significativa per un doble motiu: el fer-la quatre vegades més grossa (el que en representa setze del seu primitiu naixement) i escriure-la tota en la nostra llengua. Del seu millorament i engrandiment n'hem rebudes moltes felicitacions.

Resta dir, ara, el mes de Gener de 1982, al cap de trenta anys de la seva primera sortida, que mai no hi havia hagut tantes persones interessades i dispostes a col·laborar a BONA PAU; montuirers que escriuen i componen el que ve a ser el cos de redacció, la qual cosa representa, la mostra evident, entre altres, de la preocupació cultural del nostre poble i el desig de fer arribar a totes les llars la seva presència i així contribuir a millorar la il·lustració de tots.

O. ARBONA

CURIOSITATS

Els noms dels qui fa trenta anys (gener 1952) inauguraren el «Moviment Parròquial» foren: Nous cristians: Rosa Nicolau Pocoví (Roig) i Antoni Salvà Tous (Son Massanet). Difunts: Antoni Mulet Garau (Carió) i Guillem Garcias Lladó (Mossón). Noves families: Joan Miralles Ribas (Costa) amb Joana Miralles Fullana (Niu), Bonaventura Sastre Mayol (Pellusco) amb Margalida Bauçà Mas (de Porreres) i Joan Martorell Ferrerriol (de Lloret) amb Margalida Sastre Roca (Xinet).

—oOo—

Tant era l'interès per la continuïtat i difusió de BONA PAU, que alguns diumenges d'abril de 1954, devers una dotzena de joves es passejaven pels nostres carrers fent-ne propaganda i obtenint noves subscripcions. Fins i tot aquestes pàgines en publicaren algunes fotografies d'aquests fets.

—oOo—

A l'edició d'Octubre de 1960 aparegué una crònica en exclusiva escrita per a BONA PAU des de Bona Aires. Allà el Rector D. Jaume Cabrer, hi havia anat a predicar la Missió i relatava les seves impressions.

—oOo—

Amb el número del mes de maig de 1965, es publicà un opuscle de 42 pàgines, el qual es repartí gratuïtament a tots els subscriptors de BONA PAU. Era la biografia del pare Miquel Rubí Pocoví, missioner montuirer als Estats Units i concretament a Califòrnia.

—oOo—

Els tallers gràfics que durant aquests trenta anys han imprès BONA PAU són: Impremta Rosselló. Porreres (núms. 1, 2 i 3) 1952.— Impremta Nazaret (núms. 4 al 22) 1953-54.— Impremta Atlante (núms. 23 al 46) 1955-56.— Impremta Cristina (núms. 47 al 107) 1957-61.— Gràfiques Bellver (núms. 108 al 310) 1962-78.— Gràfiques Ramón (311 al 334) 1979-80.— i «Apòstol i Civilitzador» Petra (des del 335) 1981 i continua.

—oOo—

Durant aquests trenta anys a l'entorn d'un centenar de persones han col·laborat en la redacció de BONA PAU, però sols n'hi ha hagut quatre que han participat en la redacció per espai de més de deu anys. Són aquests: Onofre Arbona i Miralles, desde Juny de 1953 i continua; Gabriel Gomila Jaume, des de Juny de 1967 i continua; Honorat Moll Ribas, des de Gener de 1971 a Gener de 1981 i Joan Miralles i Monserrat, des de Febrer de 1969 i continua.

FETS DE LA NOSTRA HISTÒRIA DINS EL SEGLE XX

Com a homenatge als 30 anys de la fulla de la "Bona Pau", hem fet un resum de la Història del nostre segle, a grans trets, especialment en lo que respecta al poble.

El segle començà sense gaire innovacions. Es pot dir que continuava tot com en el segle anterior. Però Espanya havia perdut Cuba i Filipinas. En aquesta guerra hi havien participat alguns montuïrers, com el meu padri Toni Martorell "Alco-raier".

ABANS DE LA REPUBLICA

El primer fet important, ja dins aquesta centúria, va ser la coronació d'Alfons XIII pel maig de 1902. Aquest mateix any, i amb motiu de les festes de St. Bartomeu, visitaren el poble el Governador i els Diputats a Corts Guillem Moragues i Mateu Garau; la premsa d'aquell temps comentà elogiosament el tracte donat als convidats i les grans festes que va viure el poble.

La resta del segle no va ser tan festosa. L'any 1914, començà la I Guerra Mundial i encara que no afectà a Espanya, que es va mantenir neutral, sí va esser un mal any per a Mallorca i pel nostre poble. Va ser un any tan sec, que no pogueren segar; això vol dir fam, i preparar les malalties. Aquestes vengueren fort, l'any 1918, "s'any des grip". Entre l'any 1916 i l'any 1918 es moriren 202 persones, lo qual augmenta molt el promig normal de 45 morts per any.

Hi ha moltes anècdotes, com el cas de l'amo En Joan Martí, que quan el dugueren al cementeri, el fosser va veure que encara alenava, el s'endugueren a ca seva, i va morir de vellesa.

S'havia acabat la I Guerra, però Espanya en tenia una, al nord d'Àfrica que durà fins l'any 1923, en què pujà Primo de Rivera i començà la seva dictadura, que durà fins l'any 1930. Els primers anys anaren bé, però a la fi hi havia crisi econòmica, i ja la majoria del poble i de l'exèrcit no el volia, ni tampoc el mateix Rei.

1931: MAJORIA REPUBLICANA A MONTUIRI

Per l'abril de 1931, se celebraren eleccions, i encara que Mallorca va ser majoritàriament conservadora, a la resta de l'Estat guanyaren els republicans. Hi ha que dir que a Mallorca hi hagueren dues excepcions: Alaró i Montuiri també donaren la majoria als republicans. A Palma, hi hagué molt poca diferència, però s'imposaren els conservadors.

Al Ple de l'Ajuntament del 18 d'Abri del 1931, s'efectuà el canvi de Consistori, prenent possessió els nous electes republicans, i com diu el llibre d'actes després de ser elegit el Sr. President de la Corporació: "En breves y sentidas palabras, dio las gracias por su elección, declarando que el cargo lo debía al pueblo y el pueblo era quien debía juzgar de sus actos, prometiéndolo abandonar su cargo tan pronto como supiera que no merecía la confianza popular y del partido al que pertenece... y que sólo querría y haría lo que el pueblo quisiese... Terminando el acto, entre el entusiasmo del público y con Vivas a la República".

1936: CANVI DE REGIM

De totes maneres, la República va ser molt efímera. El 18 de Juliol de 1936 es produeix l'aixecament militar i a Mallorca, també a Montuiri, s'imposà el nou règim. A l'Ajuntament, en sessió extraor-

dinària de 24 de Juliol, es produí el canvi de Consistori; per orde del governador civil, quedava cessada la comissió gestora republicana i s'anomena la nova, addicte al "Movimiento".

Per fi, l'any 39 acabà la guerra i tornà a començar la vida normal. De totes maneres, els primers anys foren difícils, l'economia estava per terra, i tampoc la meteorologia no va acompanyar gaire. L'any 1942, dia 3 de Maig, una gelada acabà amb la collita de blat.

La dècada dels 50 va ser més benèvola. Es firmà un tractat amb els Estats Units, gràcies al qual rebérem aliments, especialment llet en pols. La majoria dels que ara tenim trenta anys recordam aquelles ollades de les escoles...

L'any 51, un trist succés commocionà tot el poble. Moriren assassinats els amos des Puig Moltó. Són molts els glosats que se n'han fet.

Pel febrer de l'any 56, una enorme nevada tornà assolar el camp i sobretot els arbres fruiters. I ja, després, els anys del turisme i el "desarrollo".

Els fets que segueixen són prou coneguts com per haver-los de ressenyar en aquest resum.

JOANA MARTORELL "ROQUETA".

NASQUÉ AMB «BONA PAU»

Rosa Nicolau Pocoví, primera inscripció de naixement a «Bona Pau»

Una de les seccions que més es llegeixen a la nostra publicació és la del moviment demogràfic. Hem parlat precisament amb Na Rosa Nicolau Pocoví (Na Rosita de Can «Roig») que va esser la primera persona que, el gener de 1952, inscriví el seu nom a «Bona Pau» com a naixement. A continuació d'ella hi figurava En Toni Salvà Tous (de Son Massanet) que ara està a una possessió de Ses Salines.

Podem dir, per tant, que ells dos nasqueren amb la «Bona Pau».

—Com t'enterares de què el teu nom figurava a la primera fulla de la «Bona Pau»?

—Per mediació de Na Tonina Tous que les té totes enquadrades. Havia deixat els llibres a ca N'Aina «Fustera» i, asseguts a sa camilla, els fullejarem i ho vaig veure.

—Tu que estàs suscrita a la «Bona Pau», ¿què opines d'ella?

—Trobo que està molt bé, perquè sa gent està al corrent de ses notícies des poble i de l'església. També que ha anat evolucionant i no s'ha quedat petita.

—Sabies que En Toni Salvà va néixer també en els mateixos dies?

—Sí, a més de veure'l a la «Bona Pau», mu mare sempre m'havia dit que sa comare d'un lloc va anar a s'altre.

Efectivament, segons hem llegit en el registre civil, En Toni nasqué el dia 7 i Na Rosa el dia 8 a les dues de la matinada.

—Des de la teva infantesa fins ara, ¿com has vist evolucionar la vida del poble?

—Dins es poble, més o manco, no he vist massa canvis. Des de que tenc ús de raó visc igual, veig lo mateix. Lo que —clar!— sa vida et fa canviar.

BIEL GOMILA

A MONTUÏRI ALTRE TEMPS

En parlen «Sa Tia Aloia», n'Aina Socies i sa mare

«Sa Tia Aloia» recorda l'evolució del poble fins a l'any 60

Maria Pomar, sa tia «Aloia» complirà prest 92 anys, i és la segona de les dones de més edat, de Montuïri.

La seva joventut i maduresa va transcórrer al voltant de la parròquia, i de les institucions de l'Acció Catòlica. La seva capacitat de treball, la seva obertura a la modernitat i la seva intel·ligència són prou conegudes.

No és estrany que acudiguem a ella, perquè ens recordi alguns dels punts que considera més importants, en l'evolució de Montuïri, sobretot fins als anys 60. Elles, ses Aloies, preparaven des de les banderes de les peregrinacions, fins els ramells de les capelles o xocolata pels qui arribaven.

—Quins rectors recordau a principis d'aquest segle XX?

—D'es rector Nicolau «Calderó» me'n record molt bé de sa seva entrada, però de res més.

Anterior a ell, es rector Gregori Escarrer es va distingir per sa seva caritat. Sempre tenien brou fet a sa rectoria pes malaltets, i allà acudien moltes famílies. Ell, crec que havia aconseguit que fundassin a Montuïri ses monges de la Caritat.

Es rector D. Jaume Homar era un home amb gran capacitat de govern. D. Pere Isern fou el rector més culte, i va fer un excés de feina, allà pels anys 1914-1919. Tothom recorda com ell va construir la Sala Mariana, en sa forma primera. Allà ja dirigia les comèdies es metge de Meià; i hi treballaven En Joan «Vermell», En Pep «Rei», es dos «Collells».

—Algun personatge més que destacàs en l'aspecte cultural, d'aquell temps?

—El P. Josep Verd («En Pep Potecari») contribuï molt a sa música, en es teatre, i a altres activitats que animaven es poble... Era sa closca més bona de tot Montuïri. Ell sempre acompanyava en es piano, i sempre en duïa a l'entorn. Un bon dia tot remès les va dir: «merda!, tanmateix em faré frare»... i així va ser.

—Com va seguir llavors la vida religiosa, en el poble?

—En temps des Rector D. Gori, tot es poble anava a l'església. D. Gori no va faltar mai, sempre al peu del canó, de les 5 des dematí fins a les 8 des vespre, a l'església. Era gran complidor des dever, des dret.

Me'n record que ell sabia bé que sa teulada de l'església corria perill, i és per això que de vegades enflocava aquesta: «Jo, sabeu que pas de pena,

quan veig l'església plena...!» I era que estava estalonada.

Una vegada em va dir: «Tu, Maria, es quinces molt es bancs de l'església, però pagues poc...» Llavors, s'aficava amb sos vestits que posàvem a ses nines i tot: «No sé com no estàs empegueïda de fer vestir Na Margalida amb aquest vestit de dimoni...» A sa doctrina, solia dur una canya per fer anar vius es qui badaven.

Quan va venir D. Pep Estelrich de vicari, va començar tota una revolució dins es poble, amb sa joventut. D. Gori no hi podia consentir de totd'una... però en es final deia, satisfet: «Aquest fotim, m'ha voltat cama».

—Com era l'economia del poble, en aquella època?

—Pels anys 40, hi havia estretor, però no fam. Més que res, és que la gent era més estreta i curta.

Devers els anys 50, Càritas havia d'atendre una vintena de famílies sobretot de peninsulars, que arribaven cercant feina.

—I de la política local, què és lo que millor recordau?

—En quant a sa política local, tenc record que es turnaven en es «mando» es partit conservador, presidit per l'amo En Joan Pocoví «Serena», i es partit lliberal, presidit per D. Joan Ferrando, germà del célebre metge D. Miquel. En general, hi havia una política nefasta.

Seguirem conversant un altre dia. Gràcies per aquests records i curiositats.

T. T.

N'Aina Socies i sa mare (madò Coloma) parlen del teatre i de la cultura

Conversar amb N'Aina «Vermell» resulta ple de gràcia i d'amenitat. El diàleg amb ella, animat pels records molt vius que hi aporta sa mare, resta brufat d'anècdotes, de la memòria de moltes persones...

«Devers els anys 1918-20, D.ª Margalida de Son Manera dirigia ja obres de teatre. Com per exemple «Maria Magdalena», on feia de protagonista madò Francisca Fornés «Mora»...

«Ses monges posaren una llibreria, amb obres de Juli Verne, del P. Coloma, etc. i qualche revista, com «Volad»... Sor Antònia dirigia comèdies i quadres plàstics, només per a al·lotes. Sa presentació de «Los enanitos» va ser lo més gran. Aquestes comèdies les feien a ca N'Aloi, perquè a sa Sala Mariana no hi podien actuar ses nines...»

«Sa primera que varen fer joves i al·lotes (contra l'opinió de Sor Antònia) va ser «Cobardias».

Parlam també de com devia ser l'ambient del poble devers els anys 1950...

«Ajuntament i Església era tot ú. Llavors es pot dir que es quatre puntals, en sa primera època de l'amo en Joan «Porrerenc», eren ell, D. Guillem Pascual, D. Bernat i es Metge de Meià».

Lo religiós jugava un paper central i aglutinant...

En quant a ses dones, sempre n'hi havia de disponibles per a ajudar a ambientar: ses «Aloies», ses germanes Verd «Apotecàries», ses «Costes», ses de «Meià»...

S'obra des Puig, i sa feina de sa carretera nova es va prendre amb molta empenta i entusiasme per part de tot es poble...

EL FUTBOL AL LLARG D'AQUESTS TRENTA ANYS

Llorenç Bauzà Mas, una vida dedicada a l'esport montuïrer

No crec que sigui necessari presentar En Llorenç Bauzà Mas («Neo») ja que tota la seva vida l'ha dedicada a practicar o a dur la creu del futbol montuïrer. Va néixer l'any 1932. Als 17 anys ja jugava a 1.ª regional, acabant de practicar el seu deport als 27. Després, 6 temporades entrenador de l'equip de categoria regional i altres cinc o sis amb els juvenils o infantils. Sense cap dubte, és la persona que millor ens pot fer una anàlisi d'aquests 30 anys de futbol a la vila.

—Als anys 50, jo era jugador —comença dient En Llorenç— a l regional que era molt forta, com una III divisió d'ara. En Mateu Jordà («Confiter») va ésser l'entrenador, tret d'un any que fou En Pep Sampol. No existia res de «pienso» i se jugava molt fort. Aquest sistema va durar anys. Aleshores no hi havia juvenils federats.

Quan tenia 27 anys —a l'any 1959— es futbol es va aturar perquè anava malament. Precisament aquesta temporada ses coses haviat anaren bé fins al final, que promocionàrem contra el Cardassar. Mos va guanyar l'eliminatória. «Es Revolt» estava descalificat i haguèrem de jugar l'eliminatória a Felanitx com a camp nostre (0-3) i a Sant Llorenç (3-2).

Des cap de 4 ó 5 anys —segueix contant-nos— armàrem un equip juvenil que es deia «Bona Pau» i va ser la base de l'equip de II regional i a partir d'aquí es va tornar a reorganitzar el futbol a Montuïri. Deviem estar devers l'any 1964 i fins ara no s'ha aturat. Estàrem 3 ó 4 temporades a II regional. Férem campions, perdent només dos partits a Felanitx i Porreres i pujàrem a I regional i des de llavors estam en aquesta categoria. Vull recalcar que a sa lliga següent a s'ascens férem una gran campanya; ja que amb tres soldats i tots es demés jugadors montuïrers, vàrem quedar es quints després del «Poblense», Constància. «Poniente»...

Acostant-mos a l'any 70, me'n record que, essent entrenador En Pep Sampol, se va crear Sa Preferent amb els vuit primers de cada un des grups de I regional (Palma i Pobles). Estàrem a punt de pujar a Preferent ja que vàrem quedar en es lloc número 9.

Recentment, a sa temporada 79-80, mos situàrem a un escaló d'ascendir a Preferent. Ha estat un dets anys que s'ha vist un bon futbol dins es darrers temps.

—Destacaries algun aspecte dins aquesta història del futbol montuïrer?

—Home, n'hi ha molts. Ara mateix puc dir que dins aquests darrers anys hi va haver una temporada què el C.D. Montuïri comptava amb 6 equips federats: I regional, aficionats, juvenils, prejuvenils, infantils i alevins. També que devers el 1970 tenguèrem el famós «Villama», filial del Montuïri, a Educació i Descans. Jo era s'entrenador i pens que va ser s'any que més gust passàrem de jugar. Mos aixecàvem a les sis des dematí per començar es partits, a les 8, a Palma. D'aquest equip, nou jugadors passaren, sa temporada següent, a regional. Disfrutàrem de bon de veres, a pesar de molts de sacrificis.

—En relació al futbol local, ¿quina ha estat la teva idea principal?

—Sempre he pensat que s'hauria de comptar amb sos jugadors de Montuïri. Jo preferia es d'aquí an ets externs. Jo no he tengut mai problemes amb sos jugadors. S'únic que hi havia era es des duros. Noltros havíem de posar s'aigua dins ses dutxes, mos pagàvem ses sabates... Tots els

jugadors complien a «rajatabla» i amb moltíssim d'interès.

Efectivament, és així com diu En Llorenç. Jo puc afirmar que, essent juvenil, he hagut de pagar l'autocar per poder anar a jugar, i que ara s'ha de pregar perquè es jugui o pareix que encara el depostista fa un favor als altres, quan el primer afavorit és la salut i l'esplai d'ell mateix. Realment el que hem recordat amb En Llorenç «Neo» eren altres temps. Per a ell i per a mi, inoblidables.

BIEL GOMILA

Una mort molt sentida

Dia 22 de desembre, a vespre, moria als 20 anys, d'accident un jove molt apreciat a Montuïri: En Joan Trobat Fullana, de can «Mestret». El seu bon caràcter i el seu esperit de treball li guanyaren la simpatia de molts d'amics. Com va dir el rector d'Algaida a l'homilia del seu funeral: «era una persona que va viure amb intensitat i va estimar molt». El seu funeral va tenir una concurrència extraordinària, i de forma especial de la joventut, tant de Montuïri com d'Algaida.

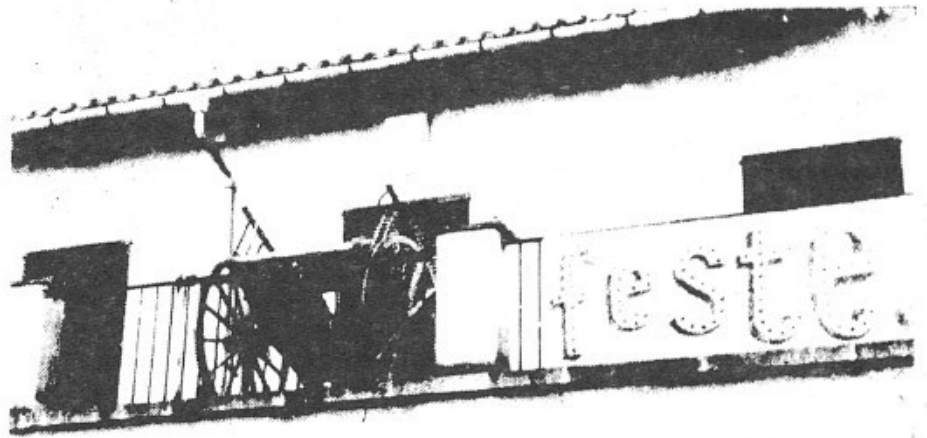
El dimecres, 30 de desembre, una trentena d'amics es reuniren d'una manera espontània i familiar a la rectoria, participant a una Celebració cristiana, en el seu record.

UNA RADIOGRAFIA ...

(Ve de la 2ª pag)

A Montuïri durant aquests anys es produeixen tova un sèrie de reformes urbanes. Anys abans s' havia duit a terme la urbanització des Dau, l'obertura de la carretera des Puig, etc. Ara els carrers són asfaltats i és construïda la xarxa de clavegueres, i la nova Casa de la Vila, etc. Així mateix, poc temps abans de la mort de Franco hi ha indicis de canvi polític i cultural. Són perfectament detectables: la Comissió Cultural del 1970, l'establiment de l' Obra Cultural Balear, una famosa conferència de Josep Melià, un multitudinari concurs de cançó popular; el gener del 1972, surt per primera vegada un article en la nostra llengua en la "Bona Pau", etc. Amb la mort de Franco, el 20 de Novembre del 1975, es produeix, naturalment, un increment d'aquests canvis. Sorgeixen títols d'editorial difícils d'imaginar deu anys abans: *Libertad, Reconciliación, El peligro de las drogas*, etc. Els darrers anys marquen un alt grau de temperatura política i cultural. Sorgeixen noves entitats: associació de veïns, patronat de Música, Grup Jovent, Unió de Pagesos, Cooperativa d'Artesania, Societat de Caçadors, i, fins i tot, de jugadors de truc, i el CD de Montuïri manté el foc viu, almanco des dels anys quaranta, com a equip federat. I la Banda de Música, dirigida per En Pere "Malherba", coneguda per tot Mallorca i, fins i tot, mar enllà. I, naturalment, els sempiterns cossiers segueixen escampant l'aroma d'alfabegueria i la Coral Parroquial, amb el P. Martorell, en Tasar "Putxo" i amb la veu, feta art, d'en Joan Baptista Daviu, com a testimoni perenne de l'afecció montuïrera a la música. I l'amo En Biel "Badia" compleix cent anys, i amb ell, per primera vegada en la història de Montuïri, tenim un centenari. I la representació de *El Retaule del Flautista*, de Sant Antoni al viu i de diverses rondalles marca una nova etapa en el teatre local, com, així mateix, en el camp de l'espectacle, l'actuació del cantant Raimon en Es Dau marca tota una època, en una nit especialment "calenta". I la presentació del Congrés de Cultura Catalana. I les eleccions generals i municipals, amb els mítings a ca N'Alói, i la Constitució, i ara, l'Estatut. I "ses Escoles", actualment Col·legi Nacional d'E. G.B. - dedicades al batle republicà Joan Mas i Verd, que tengué el seu homenatge, juntament amb els altres republicans montuïrers assassinats el 1936-, amb la revista escolar "Puput Xerrador", rebuda

El goig dels quintos

...es Quintos, de cada any fan tragi més difícil i complicat, la nit dels Reis. Enguany, endemés dels rabassots de figuera de moro per a les jovenetes, hi ha hagut un carro

fermat a les portes de l'església, i un altre damunt sa terrassa de la Casa de la Vila. Tothom es demanava com havien aconseguit encamallar-lo allà dalt.

entusiàsticament. Els carrers recobren el nom popular i tradicional, en la nostra llengua, en la llengua del poble, i encara, últimament, s'ha inaugurat la Biblioteca Municipal. Tot això, i encara més coses, com és ara, les excavacions del poblat talaïòtic de Son Formés, són consignats en la fulla parroquial. Així mateix el rector P. Miquel Lliteres, el gener de 1967 publica el primer article editorial en català de "Bona Pau": *Feliç any nou per a tots*, i els articles d'En Rafel Horrach inauguren una nova manera de dir les coses: *Portes obertes, Nadal a cel obert, I el roser tornarà a florir, Una joveneta de Natzaret, Som i serem, Na Teresa i l'estiu*, que, naturalment, donen que dir.

Ara el nou equip de "Bona Pau", amb saba nova de gent jove i entusiasta, i animada pel rector Bartomeu Tauler, amb aquesta energia i tenacitat que el caracteritza, han inaugurat el que sembla que serà una nova etapa de "Bona Pau", amb un nou format, i amb més pàgines, redactada íntegrament en català i amb una nova classe d'impressió, que a mi particularment no m'acaba de satisfer del tot, per allò de què no hi ha res com la impremta convencional, però seria més cara, i què hi farem! Arribats aquí, pens si no seria convenient renovar un poc la "carrosseria"... ai! les "carrosses"... En tot cas, i mentrestant, vet aquí, amic Onofre, amics

de la redacció de "Bona Pau" i amics de Montuïri, la meua radiografia de "Bona Pau"... que no sé si haurà arribat a "fotografia". Però, què voleu!, en tot cas procurau no oblidar que el meu títol professional en penes pot arribar a curar un mal de ventre o un mal de cap, i, encara, amb recepta.

Montuïri, 28 de Desembre 1981.

JOAN MIRALLES I MONSERRAT

SOLUCIONS AL PASSATEMPS DE DESEMBRE.

B	A	L	D	U	F	M	A
A	N	A	C	U	I	V	R
R	Z	G	S	N	X	E	O
B	A	T	A	I	R	C	D
E	E	R	E	N	I	M	I
R	E	T	R	A	C	J	S
X	H	A	S	I	K	U	O
P	I	N	T	O	R	L	C

DEMOGRAFIA

PARROQUIAL

RESUM DE L'ANY 1981

Baptismes: 20 (10 nins i 10 nines).
Difunts: 42 (20 homes i 22 dones).
Pèrdua: 10 homes i 12 dones.
Matrimonis religiosos: 12.

NOUS CRISTIANS

Dia 29 de novembre de 1981

Maria Antònia Rossifol Pocoví, filla d'En Jaume de «ca'n Salat» i de Na Joana de «ca's Saig».

Francesc Serra Dilme, fill de Josep «Serra» i de Teresa, de Pòrtol

Dia 27 de desembre de 1981

Miquel Nicolau Mayol, fill d'En Bartomeu «Llagat» i de Na Maria «Pere-Goia».

PASSAREN A LA CASA DEL PARE

Dia 25 de novembre: Joan Jordà Mateu, fadri, de 80 anys, a. «Collell».

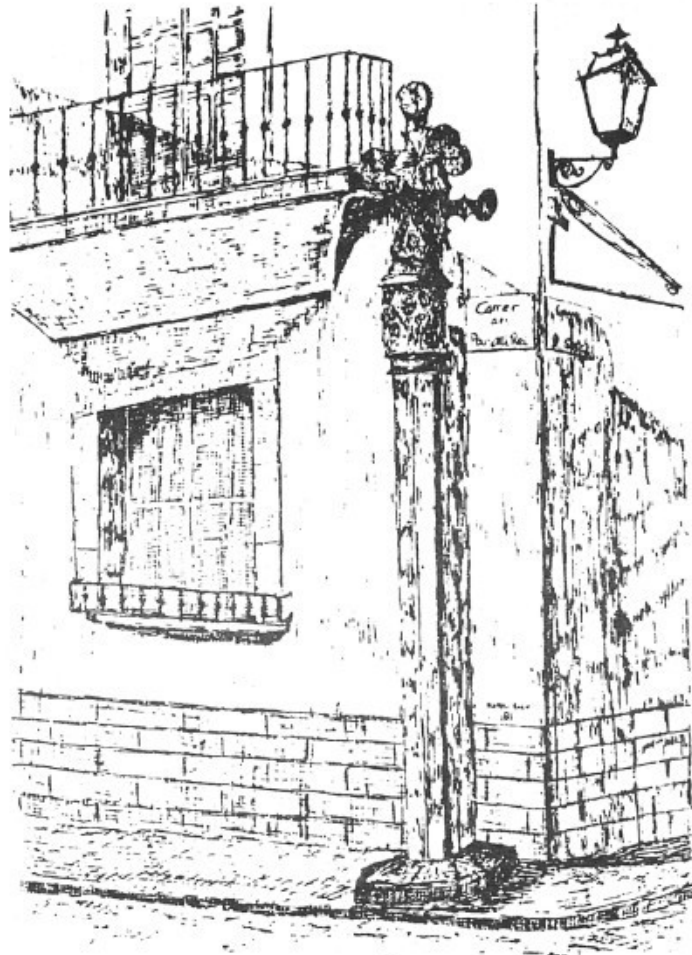
Dia 30 de novembre: Antònia Gomila Tous, casada, de 75 anys, a. «Felipa».

Dia 5 de desembre: Maria Tous Cerdà, viuda, de 86 anys, a. «Tous».

Dia 15 de desembre: Florentino Andreu Martínez, casat, 87 anys, metge.

NOVA FAMÍLIA

Dia 28 de desembre: En Guillem Daviu Pons, de Valldemossa, amb Na Maria Miquela Pocoví Servera, a. «Serena».

RESUM MENSUAL DE LA PLUJA DE 1981

Gener	41,20 lts.
Febrer	24,50 lts.
Març	18,80 lts.
Abril	188,20 lts.
Maig	12,00 lts.
Juny	3,70 lts.
Juliol	8,10 lts.
Agost	no plugué
Setembre	79,30 lts.
Octubre	41,30 lts.
Novembre	no plugué
Desembre	31,80 lts.
TOTAL	448,90 lts.

Notes: El dia més plouregut de l'any: el 3 d'abril, amb 39,30 lts. En quant a precipitacions, cal destacar que, entre finals d'abril i mitjan setembre, només va ploure tres dies, amb un total de 23,80 lts.

A pesar de tot, a partir de l'any 1965, que començarem a mesurar la caiguda d'aigua, hi ha hagut anys manco ploureguts que el de 1981: com són 1965, amb 305,20 lts.; 1967, amb 308,90; 1970, amb 404,50 i 1971, amb 413 lts. El millor de tots fou l'any 1976, amb 862,05 lts.

(Dades facilitades per Melcion Arbona, sobre l'estació pluviomètrica de «La Caixa de Pensions», de Montuïri).

BONA PAU

Director:
ONOFRE ARBONA MIRALLES

Redactor en cap:
GABRIEL GOMILA JAUME

Redactors i col·laboradors:
Joan Miralles i Monserrat
Bartomeu Tauler i Valens
Miquel Martorell i Fullana
Antònia Cloquell Gomila
Bartomeu Servera Gallard
Joan Miralles Julià
Joana Martorell Nicolau

Dibuixant:
Mateu Rigo Bonet

Notes:

- Hem sol·licitat l'ingrés a l'Associació de la Premsa Forana.
- Aquesta publicació es sosté gràcies a la col·laboració dels lectors amb la qual cosa es superen totes les despeses anuals.

DIA 24 DE GENER, «BONA PAU» FARÀ FESTA

D'una manera senzilla, però oberta a tots, volem festejar els 30 anys de «Bona Pau». Per això, vos convidam a una breu taula rodona sobre la trajectòria de la nostra revista i una exposició-mostra de la Premsa Forana.

Serà el diumenge, 24 de gener, a les 12 de migdia, al saló de conferències de la Casa de la Vila.

Ho celebrarem també amb un vinet per a tots, brufant per a la continuació animada de la nostra tasca, en bé de Montuïri.